

morenową. Dodatkowym, charakterystycznym elementem geomorfologii parku jest obecność kotlinnych rozszerzeń doliny, tzw. basenów - Unisławskiego i Chełmińskiego. Dna tych basenów stanowią rozległe równiny, będące jednocześnie terasami zalewowymi i nadzalewowymi. Urozmaicają je liczne starorzecza, w których obecnie znajdują się jeziora. Strefa krawędziowa doliny Wisły kontrastuje z płaskim dnem gwałtownymi spadkami, obecnością licznych, długich i głębokich parowów i wąwozów, którymi spływają z wysoczyzny cieki wodne. Wszystko to powoduje, że park odznacza się wysokimi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi. Zróżnicowanie terenu znajduje odbicie w ukształtowaniu szaty roślinnej. W wyniku ograniczonych możliwości użytkowania obszarów zboczowych, zespoły roślinne mają charakter zbliżony do naturalnego. Na dobrze nasłonecznionych zboczach występuje roślinność kserotermiczna, prawie naturalne grądy zboczowe, w dolinach i parowach podtopione łągi i olsy. Najatrakcyjniejszymi zbiorowiskami parku są zespoły kserotermiczne i murawowe, a także zbiorowiska krzewów kserofilnych. U podnóżu zboczy, w strefie wysięku wód, wykształciły się również zespoły roślinności torfowiskowej i turzycowiska. We wszystkich zespołach roślinnych występują rośliny rzadkie i chronione. Na nasłonecznionych zboczach występują rzadkie trawy i gatunki ciepłolubne jak: ostnica Jana, ostnica włosowata, miłek wiosenny, jastrzębiec żmijowiec. Na zboczach doliny Wisły basenu Chełmińskiego występują zbiorowiska leśne o charakterze grądów zboczowych oraz łągi wiązowo - jesionowe. Dna basenów porastają głównie wilgotne zbiorowiska roślinne, wikliniska, zakrzewienia i zadrzewienia śródpólne oraz pozostałości pierwotnych łągów jesionowo-wiązowych. (ostnica włosowata, śnieżyczka przebiśnieg i in.). Występowanie wielu naturalnych cieków wodnych oraz stawów i bagien stwarza bardzo dobre warunki życia dla ptaków wodno-błotnych takich jak: gągoł, nurogęs, rybitwa biała, rybitwa białoczelna, derkacz, bocian biały, bocian czarny, rycyk i wiele innych.

Nadwiślański Park Krajobrazowy

Nadwiślański Park Krajobrazowy obejmuje obszar o powierzchni 33 306,5 ha. Park powołany został dla zachowania mozaikowatości krajobrazu lewobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły. Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego, o randze europejskiej.

Park Krajobrazowy Góry Łosiowe

Park ustanowiony Uchwałą nr XLV/748/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 maja 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2018 r., poz. 3132). Park Krajobrazowy Góry Łosiowe obejmuje obszar o powierzchni 4 859,97 ha. Podstawowym celem ochrony Parku jest zachowanie mozaikowatości krajobrazu prawobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły, na którym występuje większość form ochrony przyrody. Ochrona walorów przyrodniczych i historycznych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego, o randze europejskiej. Szczegółowe cele ochrony Parku przedstawiają się następująco:

1. Dla ochrony przyrody nieożywionej:
 - ochrona jednego z najlepiej zachowanych w kraju pól wydmych,
 - zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, stanowiących świadectwo przeszłości geologicznej regionu, w tym także zjawisk i obiektów o charakterze antropogenicznym,
 - podtrzymanie naturalnych procesów kształtujących powierzchnię ziemi, zachowanie warunków siedliskowych do funkcjonowania ekosystemów oraz zachowanie reliktowych zabytków przyrody nieożywionej,
 - ograniczanie antropogenicznych przekształceń powierzchni ziemi,
 - udostępnianie dla celów naukowych, edukacyjnych i krajoznawczych cennych obiektów przyrody nieożywionej,
 - osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych;
2. Dla ochrony przyrody żywej:
 - zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych,

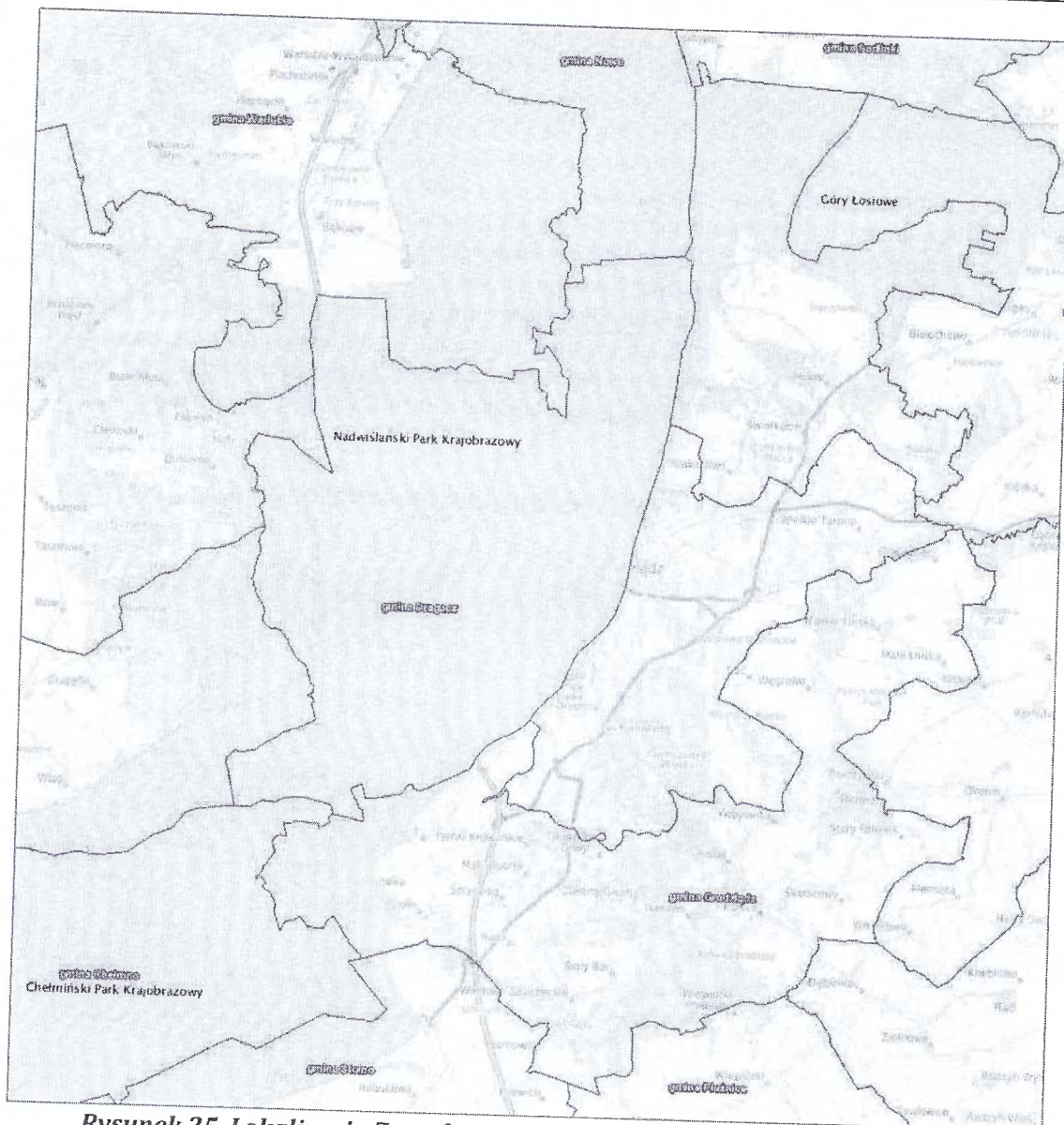
- ochrona naturalnego stanowiska jarzębu brekinii,
 - zachowanie pełnej różnorodności florystycznej w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych,
 - ograniczanie procesu neofityzacji flory,
 - zachowanie pełnego inwentarza zbiorowisk roślinnych, w szczególności naturalnych i półnaturalnych, a także antropogenicznych związanych z tradycyjnymi formami zagospodarowania (fitocenozy segetalne), zachowanie wszystkich istotnych i charakterystycznych dla środowiska przyrodniczego typów ekosystemów,
 - zachowanie pełnego inwentarza naturalnej fauny w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych,
 - zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków zwierząt chronionych, rzadkich i zagrożonych,
 - zachowanie korytarzy ekologicznych.
3. Dla ochrony walorów krajobrazu:
- zachowanie panoram widokowych dna doliny Wisły i stref krawędziowych wysoczyzny morenowej,
 - zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego wynikającego z prowadzenia ekstensywnej gospodarki rolnej,
 - zachowanie różnorodnych odsłoneń geologicznych, nisz źródłiskowych, jaskiń, parowów oraz wychodni skalnych,
 - zachowanie istniejącego krajobrazu wraz z jego składnikami, walorami fizjonomicznymi i powiązaniem ekologicznymi.

Parki krajobrazowe zlokalizowane na terenie Gminy Grudziądz tworzą *Zespół Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą*, który utworzony został Uchwałą Nr XLVIII/797/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 lipca 2018 r. w sprawie włączenia Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe do Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego i zmiany nazwy tego Zespołu.

Dyrekcja *Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą* znajduje się w Świeciu nad Wisłą. Do zadań Dyrektora *Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą* należy:

- kierowanie bieżącą działalnością Zespołu Parków oraz reprezentowanie go na zewnątrz;
- realizacja zadań wynikających z ustawy o ochronie przyrody oraz z innych ustaw, w tym w szczególności:
 - ochrona przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości historycznych i kulturowych,
 - organizacja działalności edukacyjnej, turystycznej oraz rekreacyjnej,
 - współdziałanie w zakresie ochrony przyrody z jednostkami organizacyjnymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi,
 - składanie wniosków do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszarów wchodzących w skład Zespołu Parków.

Lokalizację Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą na terenie Gminy Grudziądz przedstawiono na kolejnej rycinie.

Rysunek 25. Lokalizacja Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą na terenie Gminy Grudziądz

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły

Obszar ustanowiony 01.01.1992 r. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla obszaru jest Uchwała nr XLIX/812/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 września 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2018 r., poz. 4858). Powierzchnia obszaru wynosi 9 095,21 ha.

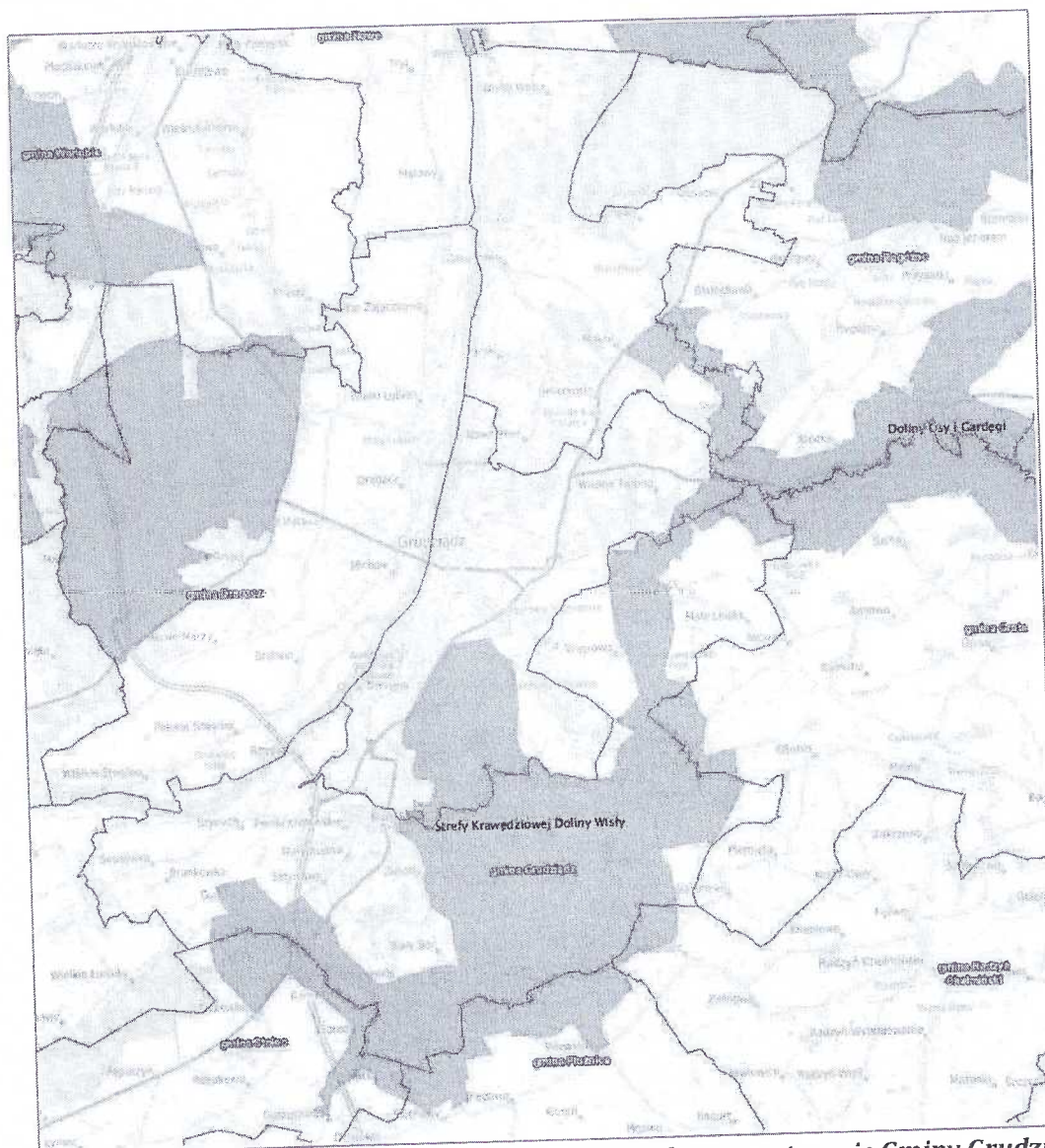
Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły ma wydłużony kształt, rozciąga się z północy na południe na długości około 30 km. Poza strefą krawędziową basenów - rozszerzeń doliny Wisły: Grudziądzkiego i fragmentu Chełmińskiego, obszar obejmuje dodatkowo kompleks leśny otaczający Jezioro Rudnickie oraz znaczny kompleks leśny na północ od Dusocina (przy granicy z województwem pomorskim). Obszar występuje na terenie 7 jednostek administracyjnych: 6 gmin i 1 miasta Grudziądz. Przez obszar przebiega kilka dróg krajowych i wojewódzkich, a także dwie linie kolejowe jednotorowe niezelektryfikowane: Toruń - Grudziądz - Kwidzyn i Jabłonowo - Grudziądz - Laskowice. Powierzchnia obszaru charakteryzuje się dużą rozciągłością ze względu na strefę krawędziową doliny Wisły, jedynie w rejonie Grudziądza obszar znacznie rozszerza się, ponieważ włączono w jego zasięg kompleks lasu komunalnego Grudziądza wraz z Jezioro Rudnickim.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi

Obszar ustanowiony 01.01.1992 r. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dla obszaru jest Uchwała nr X/240/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2015 r., poz. 2561). Powierzchnia obszaru wynosi 15 962,56 ha.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi rozciąga się z zachodu na wschód na długości około 30 km. Poza strefą krawędziową dolin: Osy i Gardęgi obszar obejmuje dodatkowo kompleks leśny wokół nadleśnictwa Jamy oraz teren wokół jeziora Płowęż, gdzie łączy się z obszarem Brodnickiego Parku Krajobrazowego. Przez obszar przebiega droga krajowa Grudziądz - Łasin - Ostróda oraz drogi wojewódzkie i powiatowe: Łasin - Gruta - Radzyń Chełmiński, Jabłonowo - Świecie nad Osą i Biskupiec - Radzyń Chełmiński. Powierzchnia obszaru charakteryzuje się dużą rozciągłością ze względu na strefę krawędziową doliny Osy i Gardęgi. Jedynie na północnym-zachodzie znacznie się rozszerza ze względu na włączenie w jego zasięg kompleksu leśnego wokół nadleśnictwa Jamy. Obszar charakteryzuje się stosunkowo małym pokryciem lasami - około 19,5%.

Lokalizację obszarów chronionego krajobrazu na terenie Gminy Grudziądz przedstawiono na kolejnej rycinie.

Rysunek 26. Lokalizacja obszarów chronionego krajobrazu na terenie Gminy Grudziądz

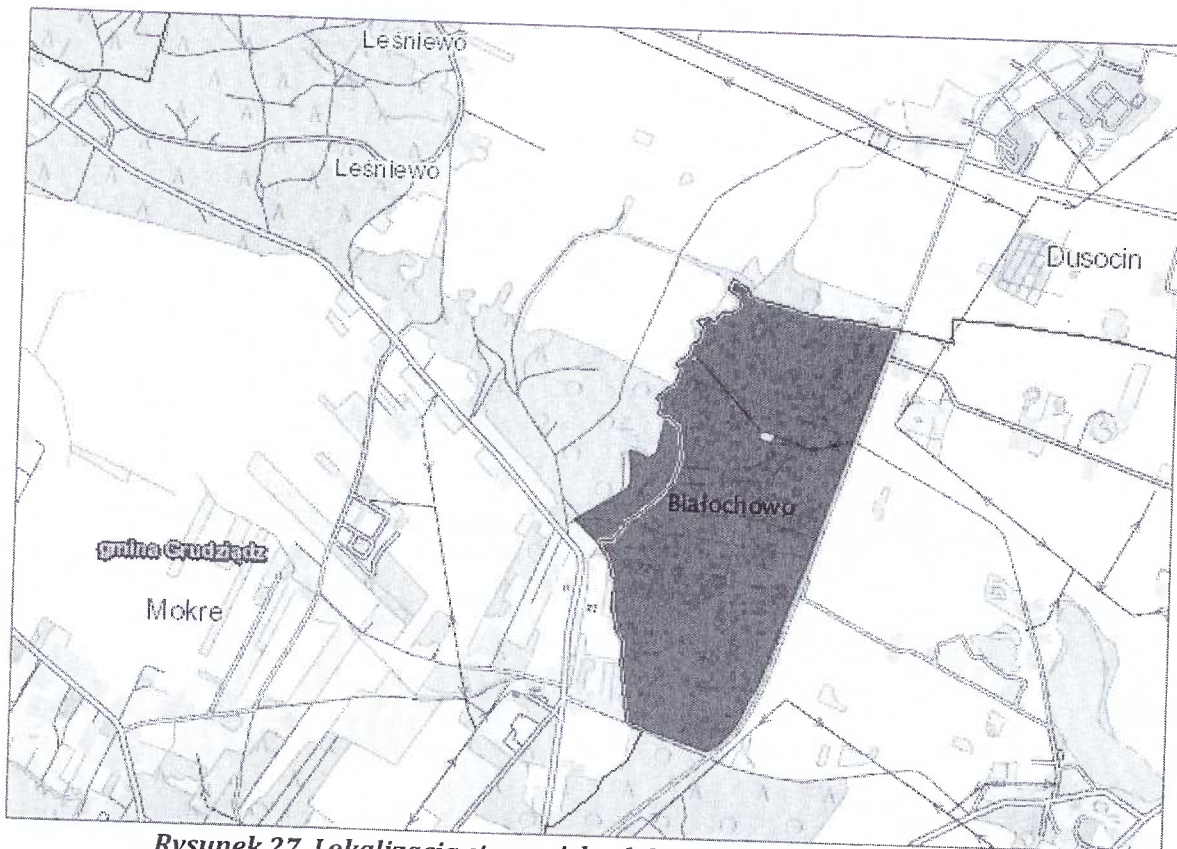
Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Stanowisko dokumentacyjne „Białochowo”

Stanowisko ustanowione Rozporządzeniem Nr 9/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 r. w sprawie uznania stanowiska dokumentacyjnego na terenie Nadleśnictwa Jamy. Powierzchnia stanowiska wynosi 93,52 ha, w tym na terenie Gminy Grudziądz 5,54 ha.

Celem uznania tego obszaru za chroniony w formie stanowiska dokumentacyjnego, jest ochrona unikatowego fragmentu wysoczyzny morenowej ze strefą zboczną Basenu Grudziądzkiego, z licznymi niszami źródłkowymi, wąwozami i chronioną w formie pomnika przyrody wychodnią zlepieńca plejstoceniowego.

Lokalizację stanowiska dokumentacyjnego Białochowo na terenie Gminy Grudziądz przedstawiono na kolejnej rycinie.

**Rysunek 27. Lokalizacja stanowiska dokumentacyjnego Białochowo
na terenie Gminy Grudziądz**

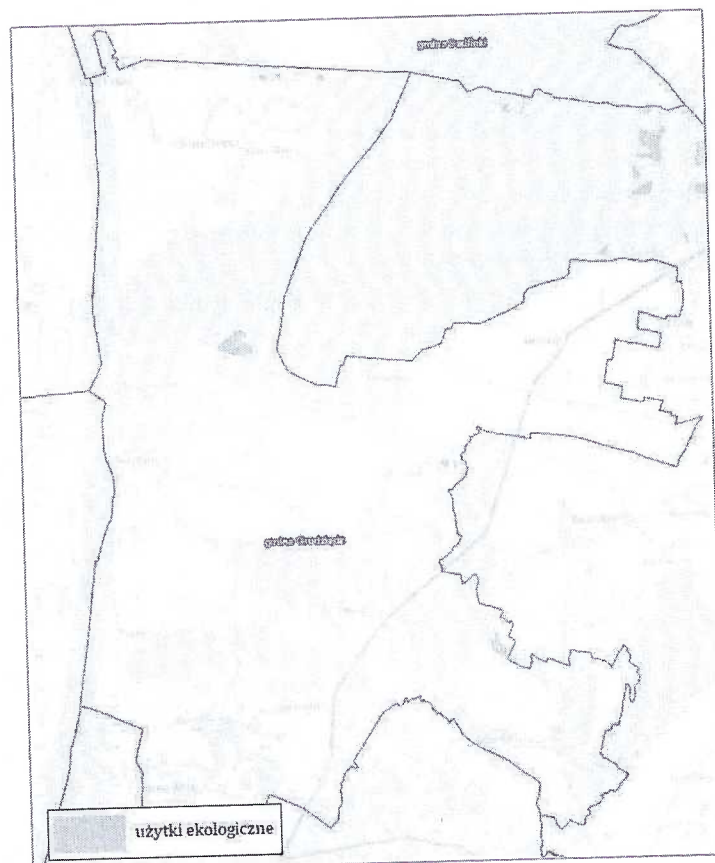
Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Użytki ekologiczne

Na terenie Gminy Grudziądz znajduje się 49 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 69,30 ha, w tym:

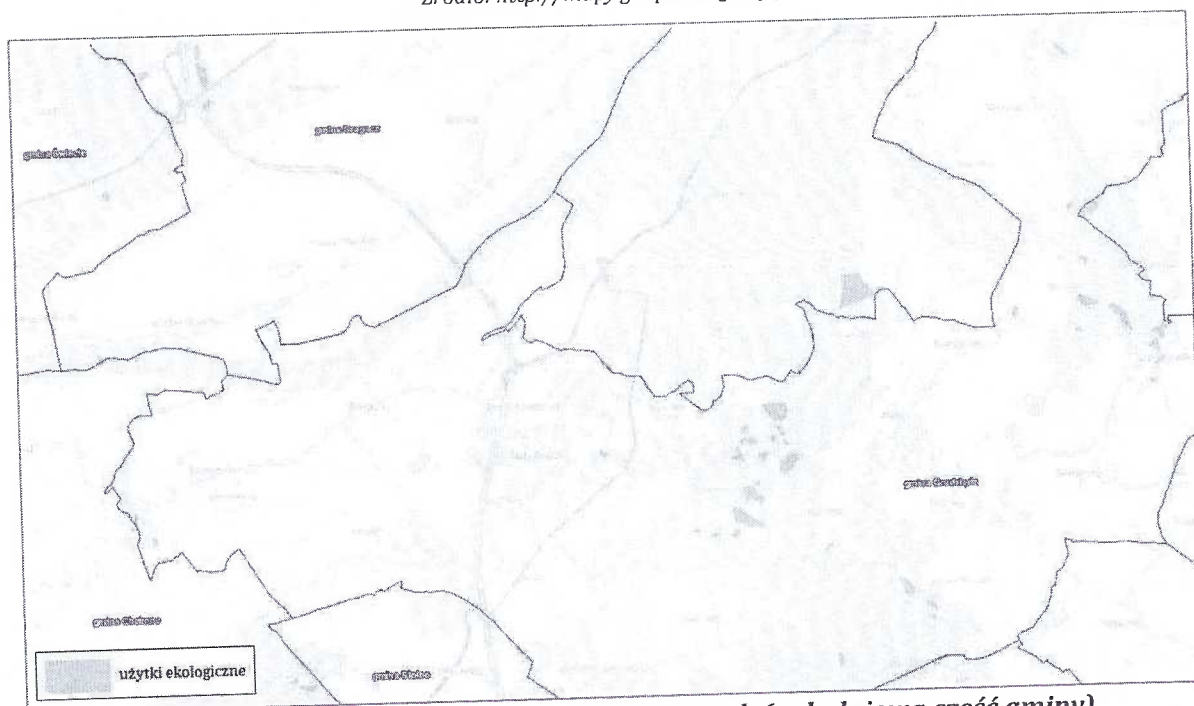
- 36 bagien;
- 7 siedlisk przyrodniczych (muraw kserotermicznych oraz mokrych łąk);
- 3 łąki śródleśne;
- 2 oczka śródleśne;
- 1 naturalny zbiornik wodny.

Lokalizację użytków ekologicznych na terenie Gminy Grudziądz przedstawiono na kolejnej rycinie.

Rysunek 28. Lokalizacja użytków ekologicznych (północna część gminy)

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Rysunek 29. Lokalizacja użytków ekologicznych (południowa część gminy)

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Pomniki przyrody

W kolejnej tabeli przedstawiono wykaz pomników przyrody zlokalizowanych na terenie Gminy Grudziądz wraz z ich szczegółową charakterystyką.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU

Tabela 48. Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Grudziądz

Nr poz. rejestru gminnego	Rodzaj pomnika przyrody	Obwód (cm)	Właściciel	Lokalizacja		
				Obręb (wieś)	Nr działki ewidencyjnej (oddziału leśnego)	Szczegółowy opis lokalizacji
1.	Dąb szypułkowy (dwupienny)	415 (od str. drogi), 390 (od str. lasu)	Lasy Państwowe	Kobylanka	584 (Las - oddz.39j)	Dojazd drogą między lasem a osiedlem domów jednorodzinnych. W pobliżu adresu Linarczyk 34D.
2.	Skupienie 5 drzew (3 dęby szypułkowe i 2 buki pospolite)	Dęby: (1) 505, (2) 407, (3) 403; Buki: (1) 363, (2) 327.	Właściciel prywatny	Węgrowo	8/30	W parku wiejskim. 584 Las - oddz.39j
3.	Dąb szypułkowy	339	Gmina Grudziądz	Kobylanka (Linarczyk)	199	Na rozwidleniu drogi gminnej
4.	Sosna pospolita ze skupiska drzew położonych w dwóch gminach.	249	Lasy Państwowe	Mokre	3176/1 (Las - oddz. 176j)	Na początku ścieżki ekologicznej w pń.-wsch. narożniku placu edukacji ekologicznej w Mokrem.
5.	Skupisko 31 dębów szypułkowych	1)357, 2)399, 3)199, 4)237, 5)246, 6)281, 7)276, 8)213, 9)289, 10)249, 11)147, 12)305, 13)271, 14)189, 15)200, 16)160, 17)263, 18)230, 19)177, 20)254, 21)212, 22)293, 23)180, 24)278, 25)213, 26)310, 27)232, 28)192, 29)244, 30)181, 31)200.	Dz. nr 13/1 i 13/2 - Skarb Państwa, Powiat Grudziądzki Dz. nr 30 - Gmina Grudziądz	Węgrowo	Db nr 1 - nr 13/1 Db nr 2 - nr 13/2 Db nr 3-31- nr 30	Droga gminna odchodząca w prawo od powiatowej drogi gruntowej Marusza - Węgrowo.
6.	Dąb szypułkowy	450	Właściciel prywatny	Biały Bór	578/4	Teren ogrodu zabudowy jednorodzinnej.
7.	Cis pospolity - dwupienny	49 i 69	Lasy Państwowe	Skarszewy	3017/2 (Las - oddz.19b)	W środku lasu.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU

Nr poz. rejestru gminnego	Rodzaj pomnika przyrody	Obwód (cm)	Właściciel	Lokalizacja		
				Obręb (wieś)	Nr działki ewidencyjnej (oddziału leśnego)	Szczegółowy opis lokalizacji
8.	Platan klonolistny	300	Parafia p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Mokrym	Mokre	122/4	Przy Sanktuarium w Mokrem w pobliżu kościoła i zieleńca między kościołem i cmentarzem.
9.	Skupisko dwóch drzew - klonów jaworów.	1) 425 2) 345	Gmina Grudziądz	Węgrowo	13/1	Droga polna, gminna, z Maruszy do Węgrowa.
10.	Dąb szypułkowy	414	Właściciel prywatny	Szynych	107/2	Na środku niewielkiej łąki, 7 m od szosy i wjazdu do gospodarstwa właściciela drzewa.
11.	Sosna pospolita	276	Lasy Państwowe	Skarszewy	3017/2 (Las - oddz.17i)	W lesie, 100 m od drogi polnej Marusza-Węgrowo.
12.	Skupisko dwóch drzew - dębów szypułkowych, w tym jeden dwupienny.	1) 448 2) 328 i 298	Lasy Państwowe	Turznice	1) 3082/1 (Las - oddz. 82j) 2) 3075/1 (Las - oddz. 75j)	W lesie. Dostęp z drogi leśnej z punktu GPS: N:53°23'41.09" E:18°47'21.81" pieszo w kierunku wsch. - 170 m do drugiego dębu i 765 m w kier. pód.-wsch. w prostej linii do drugiego.
13.	Skupisko pięciu drzew - 3 lipy drobnolistne, 1 kasztanowiec zwyczajny i 1 klon pospolity	Lipy: 1)352, 2)439, 3)603, Kasztanowiec: 235, Klon: 266	Parafia p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Mokrym	Mokre	122/4	Przy Sanktuarium w Mokrem w pobliżu kościoła.
14.	Dąb szypułkowy	552	Lasy Państwowe	Turznice	3075/1 (Las - oddz. 75j)	W lesie. Z drogi leśnej z punktu GPS: N:53°23'41.09" E:18°47'21.81" pieszo w kierunku wsch. - 110 m.
15.	Lipa drobnolistna	422	Właściciel prywatny	Ruda	230/8	Niedaleko szosy powiatowej, przy skrzyżowaniu (rozwidleniu) Wąldowo - Ruda i Wąldowo - Sarnowo.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU**

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
			Nazwa	Wartość bazowa					Wartość docelowa
6.	Zasoby geologiczne	Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	Liczba złóż kopalin na terenie gminy uwzględnionych w bilansie zasobów	25	25	Ograniczenie presji związanej z wydobyciem kopalin	Rekultywacja obszarów poeksploatacyjnych	Użytkownik złoża	Niewłaściwie prowadzona rekultywacja
							Wykorzystywanie nowoczesnych technik wydobywczych ograniczających straty surowców	Użytkownik złoża	Brak środków finansowych
			Liczba zinventaryzowanych miejsc nielegalnej eksploatacji kopalin	0	0	Działania administracyjno-kontrolne	Prowadzenie bieżącej kontroli w zakresie przestrzegania wydanych koncesji oraz eliminacja nielegalnego wydobycia kopalin	Starosta, OUG, Marszałek, Minister	Brak zasobów kadrowych
							Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego	Gmina	Brak środków finansowych
7.	Gleby	Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym	Powierzchnia gruntów zdegradowanych na terenie gminy	0 ha	0 ha	Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa	Realizacja programów rolno-środowiskowych w zakresie ochrony gleb	Gospodarstwa rolne	Niskie stawki płatności
						Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem innych sektorów gospodarki	Ograniczanie przeznaczenia gleb rolniczych o wysokich klasach bonitacyjnych na cele nierolnicze	Starosta	Brak narzędzi administracyjnych
			Powierzchnia gminy objęta MPZP (dane GUS)	760 ha (2018 r.)	≥760 ha	Działania administracyjno-kontrolne	Bieżące utrzymanie czystości na terenach publicznych oraz likwidacja dzikich wysypisk odpadów	Gmina	Brak środków finansowych
							Monitorowanie gleb użytkowanych rolniczo	OSChR	Brak zainteresowania rolników

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
			Liczba obowiązujących MPZP (dane GUS)	119 (2018 r.)	≥119		Prowadzenie i aktualizacja Rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi	Starosta	Brak
			Liczba osuwisk na terenie gminy	20	≤20		Uwzględnianie obszarów narażonych na ruchy masowe oraz osuwisk w aktualizowanych dokumentach planistycznych	Gmina	Brak środków finansowych
							Uwzględnianie ochrony gleb w MPZP	Gmina	Brak środków finansowych
						Działania edukacyjno-informacyjne	Prowadzenie szkoleń przez KPODR w zakresie zapobiegania degradacji gleb	KPODR	Brak zainteresowania / mała liczba szkoleń
8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Osiągnięty poziom recyklingu następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	41,03 % (2018 r.)	2019 r. - ≥40% 2020 r. - ≥50%	Racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi	Zwiększanie osiąganych poziomów recyklingu odpadów papieru, tworzyw sztucznych, szkła, metalu	Gmina	Brak świadomości ekologicznej mieszkańców
			Osiągnięty poziom recyklingu innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	72,71 % (2018 r.)	2019 r. - ≥60% 2020 r. - ≥70%		Zwiększanie osiąganych poziomów recyklingu odpadów budowlanych i rozbiórkowych	Gmina	Brak świadomości ekologicznej mieszkańców
			Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji przekazanych do składowania	2,73 % (2018 r.)	2019 r. - ≤40% 2020 r. - ≤35%		Osiągnięcie korzystniejszych poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	Gmina	Brak świadomości ekologicznej mieszkańców
							Rozwój i modernizacja ZGO w Zakurzewie (zmniejszenie oddziaływania środowiskowego)	MWiO	Brak środków finansowych
						Racjonalna gospodarka odpadami innymi niż komunalne	Systematyczne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych	Gmina, właściciele i zarządcy budynków	Brak środków finansowych

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU**

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
			Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy	4 241,71 Mg (2018 r.)	<4 241,71 Mg		Zwiększenie ilości odpadów poddawanych procesowi odzysku i recyklingu	Podmioty wytwarzające i gospodarujące odpadami	Brak środków finansowych
			Udział zmieszanych odpadów komunalnych w łącznej masie odebranych odpadów	77,4 % (2018 r.)	<77,4 %	Działania administracyjno-kontrolne	Kontrola mieszkańców w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi (m.in. w zakresie segregacji, zakazu spalania w piecach)	Gmina	Sprzeciw społeczny
			Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	1 982,7 Mg (2017 r.)	0 Mg (2032 r.)		Prowadzenie monitoringu składowiska odpadów w Zakurzewie	MWiO	Brak
						Działania edukacyjno-informacyjne	Kontrola podmiotów w zakresie właściwie prowadzonej gospodarki odpadami	WIOŚ	Mała liczba kontroli
							Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych promujących właściwe segregowanie odpadów	Gmina	Brak środków finansowych
9.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona zasobów przyrodniczych	Powierzchnia lasów na terenie gminy (stan na 31.12.2018 r.)	3 987,80 ha	>3 987,80 ha	Ochrona obszarów i gatunków cennych pod względem przyrodniczym	Ustanawianie nowych form ochrony przyrody	Organy wskazane w ustawie o ochronie przyrody	Skomplikowana procedura
							Bieżąca pielęgnacja, ochrona i utrzymanie istniejących form ochrony przyrody oraz miejsc cennych przyrodniczo	Gmina, Nadleśnictwo, RDOŚ, Zespół Parków Krajobraz.	Brak środków finansowych
			Liczba obszarów chronionych na terenie gminy (dane GDOŚ)	49	≥49	Ochrona zasobów leśnych	Zalesianie nowych terenów (z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych)	Nadleśnictwo	Brak środków finansowych
							Ochrona i pielęgnowanie obszarów leśnych.	Nadleśnictwo	Brak środków finansowych

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU**

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
			Liczba pomników przyrody na terenie gminy (zgodnie z rejestrem gminnym)	23	≥23	Ochrona walorów przyrodniczych obszarów zurbanizowanych	Tworzenie oraz bieżące utrzymanie i rewitalizacja terenów zieleni urządzonej	Gmina	Brak środków finansowych
							Wnikliwe prowadzenie postępowań dotyczących wycinki drzew	Gmina	Brak zasobów kadrowych
							Działania edukacyjno-informacyjne	Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa	Gmina
10.	Zagrożenia poważnymi awariami	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków	Liczba poważnych awarii na terenie gminy	0	0	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii	Kontrola zakładów przemysłowych (I i II kategorii uciążliwości dla środowiska)	WIOŚ	Brak
							Liczba zakładów ZDR i ZZR na terenie gminy	0	0
							Organizowanie szkoleń, ćwiczeń i warsztatów (z zakresu postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii)	Gmina, Starostwo, PSP	Brak środków finansowych

Źródło: opracowanie własne

5.3. Harmonogram rzeczowo-finansowy

W kolejnych tabelach przedstawiono harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań własnych oraz monitorowanych służących poprawie stanu poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Grudziądz.

Zadania własne samorządu gminnego to przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków własnych będących w dyspozycji samorządu, wynikające z zadań własnych samorządu gminnego oraz podejmowanych działań z własnej inicjatywy.

Natomiast zadania koordynowane to pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków własnych przedsiębiorstw, instytucji oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie regionu, a które gmina będzie kontrolować, bądź monitorować stopień ich przebiegu.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU

Tabela 55. Harmonogram realizacji zadań własnych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródła finansowania
				2020	2021	2022	2023-2026	RAZEM	
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa i remont budynku mieszkalnego wielorodzinnego Piaski 20	Gmina	550,7	0	0	0	550,7	Środki gminy, RPO, PROW, WFOŚiGW, NFOŚiGW
		Montaż klimatyzacji w budynku Urzędu Gminy Grudziądz	Gmina	58	0	0	0	58	
		Zakup pieca centralnego ogrzewania w Szkole Podstawowej w Mokrem	Gmina	50	0	0	0	50	
		Budowa instalacji prosumenckich na obiektach edukacyjnych w Gminie Grudziądz	Gmina	317	0	0	0	317	
		Przebudowa drogi gminnej Nr 040101C relacji Wielki Wętecz - Okragła Łąka	Gmina	1 855	0	0	0	1 855	
		Przebudowa dróg gminnych relacji Biały Bór - Pieńki Królewskie	Gmina	4 166	0	0	0	4 166	
		Przebudowa drogi gminnej Nr 040150C relacji Wałdowo Szlacheckie - Pilewice - projekt	Gmina	44	0	0	0	44	
		Budowa chodnika na ul. Świerkocińskiej w miejscowości Nowa Wieś	Gmina	20	0	0	0	20	
		Budowa ścieżki pieszo-rowerowej relacji Biały Bór - Wałdowo Szlacheckie - Ruda	Gmina	3 150	0	0	0	3 150	
		Kontynuacja przebudowy, modernizacji i bieżącego utrzymania dróg gminnych	Gmina	W zależności od zakresu zrealizowanych zadań					
		Kontynuacja budowy dróg i ścieżek rowerowych oraz chodników	Gmina	W zależności od zakresu zrealizowanych zadań					
		Budowa linii oświetlenia drogowego w miejscowości Ruda (Fundusz Sołecki)	Gmina	15	0	0	0	15	
		Budowa linii oświetlenia drogowego w miejscowości Wałdowo Szlacheckie (Fundusz Sołecki)	Gmina	16	0	0	0	16	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU**

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródła finansowania
				2020	2021	2022	2023-2026	RAZEM	
		Budowa linii oświetlenia drogowego na terenie Gminy Grudziądz w miejscowościach Nowa Wieś, Ruda, Pieńki Królewskie, Wałdowo Szlacheckie, Mały Rudnik, Sztynwag	Gmina	700	0	0	0	700	
		Kontrola gospodarstw domowych w zakresie spalania odpadów	Gmina	W ramach działalności bieżącej					
		Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego	Gmina	W zależności od skali podjętych działań					
		Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym zapisów dotyczących stosowania ekologicznych systemów grzewczych w tym OZE	Gmina	W zależności od liczby sporządzonych MPZP					
2.	Zagrożenie hałasem	Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym zapisów dotyczących ochrony akustycznej terenów	Gmina	W zależności od liczby sporządzonych MPZP					Środki gminy, RPO, PROW, WFOŚiGW, NFOŚiGW
		Zadania z zakresu modernizacji i rozbudowy dróg, budowy dróg rowerowych określone w obszarze interwencji „Ochrona klimatu i jakości powietrza”	Gmina	Określone przy obszarze interwencji „Ochrona klimatu i jakości powietrza”					
3.	Pola elektromagnetyczne	Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym zapisów dotyczących ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Gmina	W zależności od liczby sporządzonych MPZP					Środki gminy
4.	Gospodarowanie wodami	Tworzenie nowych i utrzymanie istniejących terenów zieleni – zwiększenie retencji obszarów zurbanizowanych	Gmina	W zależności od skali podjętych działań					Środki gminy
		Kontrola przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych (stanu technicznego i częstotliwości opróżniania)	Gmina	W ramach działalności bieżącej					Środki gminy
5.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci wodociągowej połączenie Kobyłanki z Maruszą oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Marusza	Gmina	2 358	0	0	0	2 358	Środki gminy, RPO, PROW, WFOŚiGW, NFOŚiGW
		Przeniesienie prawa własności sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na rzecz Gminy Grudziądz	Gmina	130	0	0	0	130	
		Projekt sieci kanalizacji sanitarnej w Turznicach	Gmina	60	0	0	0	60	
		Podniesienie systemu TP Media do najnowszej wersji - pełna integracja modułów do zarządzania obszarami ekonomiczno-administracyjnymi oraz technicznymi, a także monitoring i sterowanie siecią wodociągową i kanalizacyjną	Gmina	61,5	73,8	61,5	0	196,8	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU**

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródła finansowania
				2020	2021	2022	2023-2026	RAZEM	
		Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Szkole Podstawowej w Wałdowie Szlacheckim	Gmina	15	0	0	0	15	
		Dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina	100	100	100	100	400	
		Kontynuacja modernizacji, rozbudowy i remontów infrastruktury kanalizacyjnej (sieci, przepompowni, itp.)	Gmina	W zależności od zakresu zrealizowanych zadań					
		Kontynuacja modernizacji, rozbudowy i remontów infrastruktury wodociągowej (sieci, itp.)	Gmina	W zależności od zakresu zrealizowanych zadań					
		Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych z zakresu oszczędzania wody oraz prawidłowego postępowania ze ściekami	Gmina	W zależności od skali podjętych działań					
6.	Zasoby geologiczne	Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym zapisów dotyczących ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin	Gmina	W zależności od liczby sporządzonych MPZP					Środki gminy
7.	Gleby	Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym zapisów dotyczących ochrony gleb	Gmina	W zależności od liczby sporządzonych MPZP					Środki gminy
		Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym obszarów osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi	Gmina	W zależności od liczby sporządzonych MPZP					
		Utrzymanie czystości na terenach publicznych oraz likwidacja dzikich wysypisk odpadów	Gmina	W zależności od skali podjętych działań					
8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Organizacja odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z obszaru gminy w sposób zapewniający osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu i ograniczenia składowania bioodpadów	Gmina	2 662,7	2 662,7	2 662,7	2 662,7	10 650,7	Gmina
		Dotacje celowe z budżetu gminy na dofinansowanie kosztów usuwania azbestu na terenie gminy Grudziądz	Gmina	50	50	50	50	200	
		Dostosowywanie funkcjonowania gminnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi do zmieniających się warunków ekonomicznych i prawnych poprzez podejmowanie aktów prawa miejscowego	Gmina	Koszty administracyjne					
		Prowadzenie kontroli nad gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (m.in. podmiotu odbierającego odpady, obowiązku selektywnego zbierania odpadów)	Gmina	Koszty administracyjne					
		Prowadzenie akcji edukacyjnych z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi	Gmina	W zależności od skali podjętych działań					

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU**

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródła finansowania
				2020	2021	2022	2023-2026	RAZEM	
9.	Zasoby przyrodnicze	Modernizacja zagrody wiejskiej w Dusocinie na potrzeby ośrodka edukacji ekologicznej na terenie Parku Krajobrazowego „Góry Łosiowe” wraz z czynną ochroną przyrody na obszarze Natura 2000	Gmina	125	178	0	0	303	Środki gminy, WFOŚiGW, RPO, Fundusz Sołecki
		Przebudowa z rozbudową infrastruktury turystycznej Gminnego Ośrodka Sportów Wodnych w Białym Borze nad Jeziorem Rudnickim Wielkim wraz z wyposażeniem	Gmina	9 340	0	0	0	9 340	
		Budowa parku wiejskiego wraz z placem zabaw (sołectwo Mały Rudnik)	Gmina	17,5	0	0	0	17,5	
		Utrzymanie zieleni – m.in. utrzymywanie i odnawianie terenów zieleni, nasadzenia roślin rabatowych, drzew i krzewów, rewitalizacja parków	Gmina	W zależności od skali podjętych działań					
		Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym zapisów uwzględniających ochronę zasobów przyrodniczych	Gmina	W zależności od liczby sporządzonych MPZP					
		Wnikliwe prowadzenie postępowań dotyczących wycinki drzew	Gmina	Koszty administracyjne					
		Ustanawianie nowych form ochrony przyrody oraz ich pielęgnacja (pomniki przyrody, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe)	Gmina	Koszty administracyjne					
		Prowadzenie akcji edukacyjnych dotyczących ochrony przyrody i promowania walorów przyrodniczych gminy	Gmina	W zależności od skali podjętych działań					
10.	Zagrożenia poważnymi awariami	Bieżące utrzymanie i dofinansowanie funkcjonowania (zakupu wyposażenia) OSP	Gmina	400	400	400	400	1 600	Środki gminy
		Organizowanie szkoleń i ćwiczeń z zakresu postępowania w przypadku zarządzania kryzysowego	Gmina	W ramach działalności bieżącej					

Źródło: opracowanie własne

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU

Tabela 56. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródła finansowania
				2020	2021	2022	2023-2026	RAZEM	
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej	Właściciele, zarządcy budynków	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Środki inwestorów, WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPO, dotacje gminy
		Wymiana przestarzałych źródeł grzewczych opalanych paliwami stałymi	Właściciele, zarządcy budynków	W zależności od skali przeprowadzonych działań					
		Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (np. kolektory słoneczne, panele słoneczne, pompy ciepła)	Właściciele, zarządcy budynków	W zależności od skali przeprowadzonych działań					
		Rozbudowa i modernizacja infrastruktury gazowniczej (podłączenie nowych odbiorców w celu zwiększenia wykorzystania gazu ziemnego kosztem paliw stałych – głównie węglowych)	PSG Sp. z o.o.	W zależności od skali przeprowadzonych działań					PSG Sp. z o.o.
		Modernizacje, przebudowy, remonty oraz bieżące utrzymanie dróg powiatowych	Powiat	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Środki powiatu
		Modernizacje, przebudowy, remonty oraz bieżące utrzymanie drogi wojewódzkiej	ZDW	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Środki ZDW
		Modernizacje, przebudowy, remonty oraz bieżące utrzymanie drogi krajowej	GDDKiA	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Środki GDDKiA
		Modernizacje, przebudowy, remonty i bieżące utrzymanie autostrady	AmberOne	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Środki AmberOne
		Budowa dróg i ciągów pieszych oraz rowerowych	Powiat, ZDW, GDDKiA	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Powiat, ZDW, GDDKiA
		Modernizacja przemysłowych źródeł ciepła oraz systemów do redukcji zanieczyszczeń	Zakłady produkcyjno-przemysłowe	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Środki inwestora
		Prowadzenie monitoringu jakości powietrza na terenie gminy	GIOŚ	W ramach bieżącej działalności					GIOŚ
		Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska (w zakresie emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych)	WIOŚ	W ramach bieżącej działalności					WIOŚ
		Wnikliwe prowadzenie postępowań dotyczących wydawania pozwoleń na emisję gazów i pyłów	Starosta, Marszałek	W ramach bieżącej działalności					Powiat, Województwo

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU**

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródła finansowania
				2020	2021	2022	2023-2026	RAZEM	
2.	Zagrożenie hałasem	Modernizacje, przebudowy, remonty dróg (bieżące utrzymanie infrastruktury drogowej w dobrym stanie technicznym)	Powiat, ZDW, GDDKiA, AmberOne	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Środki zarządców dróg
		Budowa dróg i ciągów pieszych oraz rowerowych	Powiat, ZDW, GDDKiA	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Środki zarządców dróg
		Kontrola podmiotów gospodarczych w zakresie emitowanego hałasu	WIOŚ	W ramach bieżącej działalności					WIOŚ
		Prowadzenie postępowań oraz wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu dla podmiotów gospodarczych	Starosta	W ramach bieżącej działalności					Powiat
3.	Pola elektromagnetyczne	Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej	ENERGA, PSE	W zależności od skali przeprowadzonych działań					ENERGA, PSE
		Prowadzenie postępowań związanych ze zgłaszaniem instalacji emitujących PEM (stacji bazowych) oraz analiza przedkładanych sprawozdań monitoringowych	Starosta	W ramach bieżącej działalności					Powiat
		Kontrola instalacji emitujących PEM na terenie gminy	WIOŚ	W ramach bieżącej działalności					WIOŚ
		Monitorowanie oraz ocena poziomów pól elektromagnetycznych	GIOŚ	W ramach bieżącej działalności					GIOŚ
4.	Gospodarowanie wodami	Realizacja prac konserwacyjnych i utrzymaniowych wód	PGW Wody Polskie	W zależności od skali przeprowadzonych działań					PGW Wody Polskie
		Realizacja prac konserwacyjnych i utrzymaniowych wałów przeciwpowodziowych	PGW Wody Polskie	W zależności od skali przeprowadzonych działań					PGW Wody Polskie
		Konserwacja oraz utrzymanie urządzeń melioracyjnych	Spółka Wodna	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Spółka Wodna
		Zwiększenie retencji obszaru gminy – tworzenie nowych zadrzewień i zalesień, budowa obiektów małej retencji	Właściciele gruntów, Nadleśnictwo	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Właściciele gruntów, Nadleśnictwo
		Realizacja „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych” oraz realizacja programów rolno-środowiskowych w zakresie ochrony wód	Gospodarstwa rolne	W zależności od skali przeprowadzonych działań					ARIMR, gosp. rolne
		Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	GIOŚ	W ramach bieżącej działalności					GIOŚ

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródła finansowania
				2020	2021	2022	2023-2026	RAZEM	
		Udzielanie oraz weryfikacja przestrzegania pozwoleń wodno-prawnych	PGW Wody Polskie	W ramach bieżącej działalności					PGW Wody Polskie
		Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska (w zakresie prowadzenia odpowiedniej gospodarki wodno-ściekowej)	WIOŚ	W ramach bieżącej działalności					WIOŚ
		Realizacja szkoleń przez KPODR dotyczących prowadzenia produkcji rolniczej na obszarach OSN	KPODR	W ramach bieżącej działalności					KPODR
5.	Gospodarka wodno-ściekowa	Modernizacja, rozbudowa i bieżące utrzymanie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (sieci, przepompowni, oczyszczalni, itp.)	MWio, Gmina Grudziądz	W zależności od skali przeprowadzonych działań					MWio, Gmina Grudziądz
		Udzielanie oraz weryfikacja przestrzegania pozwoleń wodno-prawnych	PGW Wody Polskie	W ramach bieżącej działalności					PGW Wody Polskie
		Prowadzenie monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia	PSSE	W ramach bieżącej działalności					PSSE
		Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska (w zakresie oczyszczania i odprowadzania ścieków)	WIOŚ	W ramach bieżącej działalności					WIOŚ
6.	Zasoby geologiczne	Wykorzystywanie nowoczesnych technik wydobywczych ograniczających straty zasobów	Przedsiębiorca posiadający koncesję	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Przedsiębiorca posiadający koncesję
		Rekultywacja obszarów poeksploatacyjnych (zdegradowanych)	Osoba powodująca utratę wartości użytkowej gruntów	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Osoba powodująca utratę wartości użytkowej gruntów
		Prowadzenie bieżącej kontroli w zakresie wydawanych koncesji oraz eliminacja nielegalnego/nieprawidłowego wydobycia kopalin	Starosta, Marszałek, OUG	W ramach bieżącej działalności					Starosta, Marszałek, OUG
7.	Gleby	Ograniczanie przeznaczania gleb rolniczych o wysokich klasach bonitacyjnych na cele nierolnicze	Starosta	W ramach bieżącej działalności					Powiat
		Prowadzenie i aktualizacja rejestru osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi	Starosta	W ramach bieżącej działalności					Powiat
		Rekultywacja gruntów zdegradowanych	Osoba powodująca utratę wartości użytkowej gruntów	W zależności od skali przeprowadzonych działań					Osoba powodująca utratę wartości użytkowej gruntów
		Realizacja programów rolno-środowiskowych w zakresie ochrony gleb	Gospodarstwa rolne	W zależności od skali przeprowadzonych działań					ARIMR, gosp. rolne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU**

Źródło finansowania	Opis
	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie projektów realizowanych w ramach podziałania 1.1.1, działań 1.2, 1.5 i 1.6 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. • Współfinansowanie programu LIFE. • Wsparcie przedsięwzięć w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki. • Inicjatywy obywatelskie. • Wsparcie dla Innowacji sprzyjających zasobooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarce. • Gekon – Generator Koncepcji Ekologicznych. • System. • Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska. • Wspieranie działalności monitoringu środowiska. • Polska Geotermia Plus. • Agroenergia. • Mój prąd.
<p style="text-align: center;">Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</p>	<p>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ 2014-2020) to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne. Środki unijne z programu przeznaczone są również w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia i dziedzictwa kulturowego. Obszary wsparcia i rodzaje projektów możliwych do realizacji w ramach programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie emisyjności gospodarki. • Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu. • Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego. • Infrastruktura drogowa dla miast. • Rozwój transportu kolejowego w Polsce. • Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach. • Poprawa bezpieczeństwa energetycznego.
<p style="text-align: center;">Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020</p>	<p>Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program realizuje wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich. • Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych. • Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie. • Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa. • Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym. • Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.
<p style="text-align: center;">Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, określone dla regionu w głównych dokumentach strategicznych, uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty. RPO finansowany jest z dwóch źródeł: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). W ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dziedzinie ochrony środowiska można otrzymać dofinansowanie w ramach następujących osi priorytetowych:</p>

Źródło finansowania	Opis
	<ul style="list-style-type: none"> • OŚ PRIORYTETOWA 3 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE – priorytety inwestycyjne: <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. • Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach. • Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym. • Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu. • OŚ PRIORYTETOWA 4 REGION PRZYJAZNY ŚRODOWISKU – priorytety inwestycyjne: <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami. • Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie. • Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie. • Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego. • Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę. • OŚ PRIORYTETOWA 5 SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA I DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNA REGIONU <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi. • Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	<p>WFOŚiGW w Toruniu wspomaga osiągnięcie celów środowiskowych województwa kujawsko-pomorskiego, przeznaczając środki finansowe na realizację przedsięwzięć priorytetowych. Lista finansowanych przedsięwzięć priorytetowych na rok 2020 przedstawia się następująco:</p> <p>Priorytetem w zakresie ochrony wód będzie wspieranie następujących przedsięwzięć:</p> <ul style="list-style-type: none"> • związanych z budową, rozbudową lub modernizacją oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacji sanitarnej, w tym inwestycji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych i w Master Planie dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, • dotyczących budowy, rozbudowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacji sanitarnej służących ograniczeniu niekorzystnego oddziaływania na obszary cenne przyrodniczo, w szczególności objęte ochroną prawną w postaci form ochrony przyrody. <p>Priorytetem w zakresie gospodarki odpadami będzie wspieranie następujących przedsięwzięć:</p> <ul style="list-style-type: none"> • związanych z przechodzeniem na gospodarkę o obiegu zamkniętym,

Źródło finansowania	Opis
	<ul style="list-style-type: none"> • dotyczących systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów biodegradowalnych, • dotyczących unieszkodliwiania oraz zabezpieczania wyrobów zawierających azbest. <p>Priorytetem w zakresie ochrony powietrza będzie wspieranie następujących przedsięwzięć:</p> <ul style="list-style-type: none"> • związanych z ograniczeniem emisji gazów i pyłów oraz zmniejszeniem zużycia energii elektrycznej i ciepłej, • polegających na budowie mikroinstalacji fotowoltaicznych w rozumieniu przepisów o odnawialnych źródłach energii oraz budowie, rozbudowie lub modernizacji kolektorów słonecznych o mocy cieplnej nie większej niż 50 kW, • mających na celu ograniczenie zużycia energii w obiektach budowlanych, w szczególności poprzez zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej i w instalacjach związanych z gospodarką komunalną, • polegających na budowie, rozbudowie lub modernizacji źródeł ciepła i systemów ciepłych niekwalifikujących się do dofinansowania w ramach programów priorytetowych NFOŚiGW ze względu na wartość lub wielkość przedsięwzięcia, pod warunkiem zastosowania przy ich realizacji rozwiązań ekologicznych. <p>Priorytetem w zakresie ochrony przyrody będzie wspieranie przedsięwzięć prowadzących do zwiększania różnorodności biologicznej na obszarach objętych ochroną na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.</p> <p>Priorytetem w zakresie edukacji ekologicznej będzie wspieranie przedsięwzięć polegających na kształtowaniu właściwych postaw człowieka wobec środowiska poprzez upowszechnianie wiedzy ekologicznej, głównie w postaci zajęć terenowych oraz konkursów i olimpiad.</p> <p>Priorytetem w zakresie poważnych awarii będzie dofinansowanie działań związanych z usuwaniem skutków poważnych awarii oraz skutków ekstremalnych zjawisk meteorologicznych.</p>

Źródło: opracowanie własne

6. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Aby realizacja zadań zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Grudziądz na lata 2020-2023 z perspektywą do 2026 roku” przebiegała zgodnie z założonym harmonogramem, niezbędne jest prowadzenie monitoringu oraz ewaluacji ich wykonania.

Celem monitoringu jest ocena realizacji zadań wskazanych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Grudziądz na lata 2020-2023 z perspektywą do 2026 roku” w tym:

- określenie stanu realizacji przyjętych do wykonania w ramach POŚ zadań;
- określenie stanu oraz tendencji zmian zachodzących w środowisku na terenie gminy;
- przeprowadzenie analizy finansowej oraz wskaźnikowej realizacji POŚ.

Monitoring realizacji zadań będzie prowadzony w oparciu o wskaźniki obrazujące zmianę stanu środowiska na terenie gminy (wskazane w *Tabela 54. Przyjęte do realizacji cele, kierunki interwencji i zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji*) oraz dane dotyczące stanu realizacji zadań ujętych w Programie. Jeżeli w wyniku analizy okaże się, że istnieją rozbieżności pomiędzy stopniem realizacji Programu a jego założeniami, zostaną podjęte czynności mające na celu wyjaśnienie przyczyn rozbieżności oraz określenie działań korygujących.

Wójt Gminy Grudziądz, zgodnie z art. 18 ust 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, będzie sporządzał co 2 lata raporty z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Grudziądz na lata 2020-2023 z perspektywą do 2026 roku”, które będą przedstawiane Radzie Gminy Grudziądz, a następnie przekazywane Zarządowi Powiatu Grudziądzkiego

7. OGRANICZANIE NEGATYWNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO ZAPLANOWANYCH DO REALIZACJI DZIAŁAŃ

Realizacja zaplanowanych zadań w ramach „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Grudziądz na lata 2020-2023 z perspektywą do 2026 roku” wpłynie na poprawę jakości i stanu poszczególnych komponentów środowiska. Jednak w fazie realizacji (budowy) poszczególnych inwestycji może dojść do negatywnych oddziaływań na środowisko. Jednak będą to oddziaływania krótkotrwałe, o lokalnym zasięgu, całkowicie odwracalne (typowe dla prac budowlanych). Prowadzenie robót uwzględniające przyjęcie odpowiedniej technologii prac oraz opracowanie projektów organizacji robót zapewniających minimalną ingerencję w środowisko wpłynie na minimalizację szkodliwego oddziaływania. Ustalane terminy realizacji prac należy tak dostosować do wymagań ochrony środowiska, żeby nie powodować zbyt dużych zaburzeń w życiu fauny. Zaplecze budowy powinno zajmować jak najmniejszą powierzchnię terenu i być wyznaczone w takim miejscu, aby znajdowało się w bezpiecznej odległości od cennych biotopów. Sprzęt budowlany oraz technologie wykonawstwa należy dobierać tak, aby eliminowane były takie szkodliwe czynniki jak: hałas, zanieczyszczenie środowiska (spaliny, wycieki paliwa, odpady poprodukcyjne itp.), niszczenie urodzajnej warstwy gleby przez sprzęt (trasy przejazdu, sposoby przemieszczania maszyn), niszczenie roślinności w zasięgu pracy maszyn (zasięg osprzętu, trasy ekologiczne). W ramach realizacji zadań nie nastąpi kumulowanie się oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć oraz nie nastąpi oddziaływanie transgeniczne (brak wpływu na środowisko krajów sąsiadujących). Należy zaznaczyć, iż odstępienie od wdrażania zapisów projektu przedmiotowego programu będzie oznaczać odstępienie od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska. Biorąc pod uwagę cel w jakim jest sporządzany i realizowany niniejszy program (kompleksowa ochrona poszczególnych komponentów środowiska), należy uznać, iż środkami zapobiegającymi negatywnemu oddziaływaniu antropopresji na środowisko są w rzeczywistości rozwiązania (zadania) zaproponowane do realizacji w programie.

Zadania zaplanowane do realizacji w ramach Programu nie będą znacząco oddziaływać na wyznaczone na terenie gminy formy ochrony przyrody. Wyznaczone zadania nie są sprzeczne z aktami prawnymi dotyczącymi form ochrony przyrody. W szczególności POŚ nie wyznacza do realizacji zadań, które zostały uznane za zakazane w stosunku do istniejących na terenie Gminy Grudziądz form ochrony przyrody.

W kolejnej tabeli przedstawiono przykładowe rozwiązania chroniące środowisko jakie powinny być zastosowane w trakcie realizacji poszczególnych rodzajów inwestycji.

Tabela 58. Rozwiązania chroniące środowisko przy realizacji poszczególnych inwestycji

Rodzaj inwestycji	Rozwiązania chroniące środowisko
Prace w obrębie budynków (termomodernizacja, montaż instalacji OZE, demontaż azbestowych pokryć dachowych)	Przy planowaniu prac termomodernizacyjnych należy mieć na uwadze, iż budynki mieszkalne i inne obiekty budowlane stanowią potencjalne siedliska gatunków chronionych, w szczególności ptaków i nietoperzy. Niewłaściwie prowadzone remonty i ocieplenia budynków wykonywane bez uwzględnienia potrzeb biologicznych zwierząt je zasiedlających mogą naruszać przepisy ustawy o ochronie przyrody, a także istotnie przyczyniać się do zmniejszania populacji gatunków chronionych, takich jak jerzyk <i>Apus apus</i> , pustułka <i>Falco tinnunculus</i> , mroczek późny <i>Eptesicus serotinus</i> , i in. W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków chronionych należy przed przystąpieniem do prac w obrębie budynków dokonać ich obserwacji pod kątem występowania gatunków chronionych. W sytuacji stwierdzenia ich występowania należy przeprowadzić termomodernizację z uwzględnieniem potrzeb biologicznych zwierząt (dostosowanie terminu termomodernizacji budynków do okresu lęgowego ptaków) oraz po uzyskaniu zezwolenia, o którym mowa w art. 56 ustawy o ochronie przyrody.
Modernizacja i bieżące utrzymanie	Rowy i kanały stanowią siedlisko dla wielu cennych gatunków. Prace utrzymaniowe związane z odmulaniem czy pogłębianiem prowadzą do trwałej zmiany warunków siedliskowych i zmiany składu gatunkowego ekosystemu.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ DO 2026 ROKU

Rodzaj inwestycji	Rozwiązania chroniące środowisko
wód oraz urządzeń melioracyjnych (realizacja prac konserwacyjnych)	<p>Zadania te należy realizować tak, aby ograniczyć wycinkę drzew, czy usuwanie roślinności wodnej. Cenne gatunki należy przenieść w miejsca o takich samych bądź zbliżonych warunkach siedliskowych. Ważnym czynnikiem jest również termin prac, który nie powinien kolidować z okresem rozrodu lokalnych populacji.</p> <p>Prace w korycie wiążą się z usuwaniem roślinności wodnej i nabrzeżnej, mogą także zmienić reżim hydrologiczny, co wiąże się ze zmianą warunków siedliskowych. W przypadku prac w korycie należy rzetelnie przeprowadzić ocenę oddziaływań przedsięwzięcia na obszary cenne przyrodniczo. Jeżeli w cieku występują gatunki chronione może być dodatkowo potrzebne zezwolenie odpowiedniego organu na odstępstwo od zakazów ochrony gatunkowej. Należy zachować występowanie naturalnych wysp i odsypisk, dla ochrony cennych siedlisk powinno się także zachować miejsca zastoiskowe. Linia brzegowa powinna się charakteryzować dużą różnorodnością i zmiennością. Zaleca się pozostawienie w cieku tzw. elementów siedliskowych (głazów, kamieni, pni drzew), które stanowią element niezbędny do życia gatunków zależnych od środowiska wodnego.</p>
Budowa obiektów małej retencji	<p>Przed przystąpieniem do prac projektowych i uszczegóławianiem rozwiązań technicznych należy zaproponować dokładną lokalizację obiektu małej retencji w oparciu o istniejące materiały fizjograficzne oraz o wizję terenową. Zalecane jest, aby niezależnie od formalnych wymogów zawsze przeprowadzić inwentaryzację przyrodniczą w miejscu lokalizacji obiektu i na jej podstawie zweryfikować zasadność realizacji obiektu, występujące ryzyka oddziaływania na środowisko przyrodnicze (np. na gatunki chronione lub na chronione siedliska przyrodnicze), ograniczenia i wymogi środowiskowe do uwzględnienia w projektowaniu. Najistotniejszym elementem fazy budowy jest właściwa kontrola i nadzór nad prowadzonymi pracami. Szczególnie ważne jest ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze, poprzez planowe prowadzenie robót. Generalnie roboty powinny być prowadzone przy niskim stanie wód powierzchniowych i podziemnych oraz poza okresem lęgowym ptaków/sezonem rozrodu płazów i gadów.</p> <p>Zagadnienia związane z organizacją placu budowy, np. dojazd sprzętu, powinny być przeanalizowane już na etapie weryfikacji uwarunkowań środowiskowych i oceny oddziaływania na środowisko. W przypadku prac polegających na regulacji wód oraz budowie wałów przeciwpowodziowych, a także robót melioracyjnych, odwodnień budowlanych oraz innych robót ziemnych zmieniających stosunki wodne na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych, na których znajdują się skupienia roślinności o dużej wartości z punktu widzenia przyrodniczego, terenach o walorach krajobrazowych i ekologicznych, terenach masowych lęgów ptactwa, występowania skupień gatunków chronionych oraz tarlisk, zimowisk, przepławek i miejsc masowej migracji ryb i innych organizmów wodnych, szczególne warunki prowadzenia robót budowlanych mogą być nałożone decyzją regionalnego dyrektora ochrony środowiska wydawaną w trybie art. 118 ustawy o ochronie przyrody. Taka decyzja (lub postanowienie stwierdzające, że nie jest ona wymagana), powinna być uzyskana przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.</p>
Budowa, modernizacja, przebudowa infrastruktury sieciowej (dróg, wodociągów i kanalizacji, gazociągów)	<p>W przypadku budowy (przebudowy) infrastruktury liniowej podstawowym środkiem ochronnym siedlisk i gatunków cennych przyrodniczo jest ich uwzględnianie w procesie planowania i projektowania. Budowa nowej oraz modernizacja już istniejącej infrastruktury liniowej nie powinna prowadzić do podziałów obszarów cennych przyrodniczo (defragmentacji siedlisk).</p> <p>W zakresie budowy nowych odcinków infrastruktury liniowej w przypadku zadrzewień i zakrzewień znajdujących się w zasięgu robót ziemnych należy stosować zasady określone w art. 87 a ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, a więc prace ziemne oraz inne prace wykonywane ręcznie z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych, wykonywane w obrębie korzeni, pnia lub korony drzewa lub w obrębie korzeni lub pędów krzewu należy</p>

Rodzaj inwestycji	Rozwiązania chroniące środowisko
	<p>przeprowadzać w sposób najmniej szkodzący drzewom lub krzewom, zabezpieczając je przed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uszkodzeniami mechanicznymi pni poprzez zastosowanie tymczasowych osłon, np. tkaniny jutowej, desek połączonych drutem lub grubych mat z trzciny lub słomy do wysokości minimalnej 2 m, • fizycznym uszkodzeniem krzewów poprzez wygrodzenie terenu ich występowania, • przesuszeniem odkrytych korzeni poprzez ograniczenie do niezbędnego minimum czasu prowadzenia głębokich wykopów oraz stosowanie słomianych mat zabezpieczających bryły korzeniowe przed przesuszeniem, • mechanicznym uszkodzeniem korzeni szkieletowych poprzez ręczne prowadzenie wykopów w strefie brył korzeniowych w obrębie rzutu korony bądź stosowanie metod bezwykopowych, przy czym prace odkrywkowe należy prowadzić w odległości minimum 1 m od pni drzew, a napotkane korzenie przyciąć na równi ze ścianą wykopu, • zanieczyszczeniem gruntu w obrębie brył korzeniowych poprzez lokalizację miejsc postoju maszyn i tymczasowego składowania materiałów budowlanych poza obrysem koron drzew, • mechanicznym uszkodzeniem gałęzi poprzez podwiązywanie gałęzi kolidujących z pracą pojazdów i maszyn wykorzystywanych w trakcie robót budowlanych. <p>W celu ograniczenia negatywnych oddziaływań w trakcie realizacji inwestycji związanych z infrastrukturą liniową należy również stosować następujące rozwiązania w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrony gleb: <ul style="list-style-type: none"> • oszczędnie gospodarować terenem, • ograniczyć do niezbędnego minimum zasięg wymiany gruntów, • zorganizować zaplecze budowy w sposób zabezpieczający podłoże przed zanieczyszczeniem, • sprzęt budowlany i transportowy używany w związku z budową powinien być w dobrym stanie technicznym (bez wycieków paliwa), który po zakończeniu pracy lub w przypadku awarii należy odprowadzić na miejsce postoju zapewniające ochronę powierzchni ziemi przed przedostaniem się zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego, • w przypadku niekontrolowanych wycieków substancji ropopochodnych wykonawca powinien dysponować środkami do ich neutralizacji, • należy odpowiednio zdeponować i zagospodarować glebę z obszarów zajętych pod inwestycję, • po zakończeniu prac budowlanych należy uporządkować teren budowy. 2. Ochrony wód podziemnych i powierzchniowych: <ul style="list-style-type: none"> • zachować szczególną ostrożności w czasie prowadzenia prac w korytach rowów melioracyjnych i w ich rejonie, • zachować wszelkie środki ostrożności zapobiegające przedostaniu się zanieczyszczeń, zwłaszcza węglowodorów ropopochodnych, do środowiska gruntowo-wodnego (wykonawca prac powinien dysponować sprzętem i środkami do neutralizacji ewentualnych zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego np. sypkie sorbenty hydrofobowe, hydrofobowe maty sorpcyjne w arkuszach lub rolnkach, poduszki i rękawy sorpcyjne, biopreparaty, itp.), • powstające ścieki bytowe z zaplecza budowy powinny być odprowadzane do przewoźnych sanitariatów, a następnie wywożone do oczyszczalni ścieków. 3. Ochrony powietrza atmosferycznego: <ul style="list-style-type: none"> • w miarę możliwości stosować materiały budowlane w postaci płynnej,

Rodzaj inwestycji	Rozwiązania chroniące środowisko
	<ul style="list-style-type: none"> • w okresie bezdeszczowym można podczas prowadzenia prac ziemnych zraszać powierzchnię terenu wodą w celu ograniczenia pylenia, • materiały sypkie transportować wywrotkami wyposażonymi w opony ograniczające pylenie, • wykorzystywać niskoemisyjne środki transportu oraz maszyny. <p>4. Ochrony klimatu akustycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykonywać prace budowlane w godzinach 6:00 - 22:00, • stosować nowoczesne maszyny wyposażone w elementy zmniejszające emisję hałasu do środowiska, • w odpowiedni sposób usytuować maszyny na placu budowy.
Zalesianie gruntów	<ul style="list-style-type: none"> • Każde zalesienie terenu porolnego otwartego wymaga przeprowadzenia kompleksowego rozpoznania przyrodniczego, to znaczy wykonania inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej tego terenu i jego bezpośredniego otoczenia. • Zalesianie należy dostosować do lokalnych warunków siedliskowych i krajobrazowych, wykorzystując przy tym istniejące zadrzewienia i zakrzaczenia. Powinno się w tym procesie starać o pozostawienie oczek wodnych i bagienek oraz wykorzystywać wszelkie zróżnicowania mikrosiedliskowe w celu urozmaicenia składu gatunkowego zakładanych upraw leśnych. • Należy tworzyć wzdłuż granic: pole uprawne – las lub łąka – las ekotony, charakteryzujące się swoistym składem gatunkowym roślin, złożonym głównie z drzew sadzonych w rozluźnionej więźbie (odległości) oraz krzewów. W wyniku czego przejście między różnymi ekosystemami odbywać się będzie w sposób płynny. • Od rozpoznania siedliskowego, od planu zalesień i inwencji gospodarza zależy, czy zalesienia będą elementem stabilizującym krajobraz, chroniącym glebę i inne zasoby ochrony przyrody, czy staną się głównym instrumentem ochrony i wzbogacania różnorodności biologicznej.
Rekultywacja obszarów poeksploatacyjnych	<p>Przed przystąpieniem do rekultywacji terenu wyrobiska należy przeprowadzić kontrolę obecności gatunków chronionych zwierząt i roślin. W przypadku stwierdzenia gatunków chronionych, jeżeli nie będzie to zagrażało zdrowiu i bezpieczeństwu publicznemu, miejsca takie winno się pozostawić bez prowadzenia rekultywacji. Jeżeli jednak realizacja rekultywacji terenu jest konieczna, prace winny być prowadzone w sposób niepowodujący łamania zakazów obowiązujących względem gatunków chronionych. Jeżeli nie będzie to możliwe, przed przystąpieniem do prac należy uzyskać zezwolenie na realizację czynności zakazanych w stosunku do gatunków chronionych, wydawane na podstawie art. 56 Ustawy o ochronie przyrody.</p>

Źródło: opracowanie własne

SPIS TABEL

Tabela 1. Alfabetyczny wykaz skrótów użytych w opracowaniu.....	4
Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Grudziądz.....	7
Tabela 3. Zaopatrzenie w gaz ziemny na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018.....	13
Tabela 4. Struktura paliw wykorzystywanych na cele grzewcze na terenie Gminy Grudziądz.....	14
Tabela 5. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego.....	20
Tabela 6. Analiza SWOT dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza.....	20
Tabela 7. Wyniki GPR przeprowadzonego na terenie Gminy Grudziądz w 2015 r.....	22
Tabela 8. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem.....	25
Tabela 9. Analiza SWOT dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem.....	25
Tabela 10. Wykaz pozwoleń radiowych wydanych dla nadajników łączności bezprzewodowej (stacji bazowych) na terenie Gminy Grudziądz (stan na 31.10.2019 r.).....	27
Tabela 11. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru pola elektromagnetyczne.....	30
Tabela 12. Analiza SWOT dla obszaru interwencji pola elektroenergetyczne.....	30
Tabela 13. Charakterystyka JCWPd znajdujących się na terenie Gminy Grudziądz.....	32
Tabela 14. Klasyfikacja i ocena stanu JCWP w obrębie których położona jest Gmina Grudziądz (na podstawie badań z 2017 r.).....	40
Tabela 15. Przekroczone wskaźniki decydujące o złej jakości wód JCWP w obrębie których położona jest Gmina Grudziądz (na podstawie badań z 2017 r.).....	41
Tabela 16. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami.....	43
Tabela 17. Analiza SWOT dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami.....	44
Tabela 18. Zbiorowe zaopatrzenie w wodę na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018.....	45
Tabela 19. Zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018.....	46
Tabela 20. Podstawowe parametry charakteryzujące funkcjonowanie w latach 2014-2018 oczyszczalni ścieków MWiO Sp. z o.o. w Nowej Wsi.....	47
Tabela 21. Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych na terenie Gminy Grudziądz w latach 2013-2017.....	49
Tabela 22. Kwota udzielonych dotacji z budżetu Gminy Grudziądz na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków latach 2016-2019.....	49
Tabela 23. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa.....	50
Tabela 24. Analiza SWOT dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa.....	50
Tabela 25. Charakterystyka złóż kopalin zlokalizowanych na terenie Gminy Grudziądz.....	51
Tabela 26. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby geologiczne.....	55
Tabela 27. Analiza SWOT dla obszaru interwencji zasoby geologiczne.....	56
Tabela 28. Struktura agronomiczna gleb użytków rolnych na terenie Gminy Grudziądz.....	57
Tabela 29. Odczyn pH gleb użytków rolnych na terenie Gminy Grudziądz (na podstawie wyników badań przeprowadzonych przez OSChR w latach 2017-2018).....	59
Tabela 30. Potrzeby wapnowania gleb użytków rolnych na terenie Gminy Grudziądz (na podstawie wyników badań przeprowadzonych przez OSChR w latach 2017-2018).....	59
Tabela 31. Zawartość makroelementów gleb użytków rolnych na terenie Gminy Grudziądz (na podstawie wyników badań przeprowadzonych przez OSChR w latach 2017-2018).....	59
Tabela 32. Powierzchnia gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego.....	60
Tabela 33. Wykaz osuwisk terenu na obszarze Gminy Grudziądz.....	61
Tabela 34. Obowiązujące MPZP na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018.....	63
Tabela 35. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gleby.....	64
Tabela 36. Analiza SWOT dla obszaru interwencji gleby.....	64
Tabela 37. Ilość odebranych odpadów komunalnych z obszaru Gminy Grudziądz w 2018 r.....	65
Tabela 38. Dane dotyczące realizacji zadania polegającego na unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Grudziądz w latach 2015-2019.....	67
Tabela 39. Planowane inwestycje na terenie ZGO w Zakurzewie.....	68
Tabela 40. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	70
Tabela 41. Analiza SWOT dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	70
Tabela 42. Powierzchnia lasów na terenie Gminy Grudziądz w latach 2012-2018.....	72
Tabela 43. Struktura własnościowa lasów na terenie Gminy Grudziądz (stan na dzień 31.12.2018 r.).....	73
Tabela 44. Struktura gatunkowa lasotwórczych na terenie Gminy Grudziądz (stan na 01.01.2018 r.).....	73
Tabela 45. Struktura wiekowa lasów na terenie Gminy Grudziądz (stan na 01.01.2018 r.).....	74
Tabela 46. Kategorie lasów ochronnych na terenie Gminy Grudziądz (stan na 01.01.2018 r.).....	75
Tabela 47. Podstawowe zagrożenia środowiska leśnego na terenie Gminy Grudziądz.....	75
Tabela 48. Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Grudziądz.....	89
Tabela 49. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze.....	92
Tabela 50. Analiza SWOT dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze.....	93
Tabela 51. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami.....	94
Tabela 52. Analiza SWOT dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami.....	94

Tabela 53. Spójność „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Grudziądz na lata 2020-2023 z perspektywą do 2026 roku” z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego, powiatowego i gminnego	95
Tabela 54. Przyjęte do realizacji cele, kierunki interwencji i zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji .	102
Tabela 55. Harmonogram realizacji zadań własnych.....	112
Tabela 56. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych.....	116
Tabela 57. Źródła finansowania zadań realizowanych w ramach POŚ.....	120
Tabela 58. Rozwiązania chroniące środowisko przy realizacji poszczególnych inwestycji.....	124

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Grudziądz	7
Wykres 2. Wykres klimatyczny dla Gminy Grudziądz.....	12
Wykres 3. Długość czynnej dystrybucyjnej sieci gazowej na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018 [km].....	13
Wykres 4. Zużycie gazu ziemnego przez gospodarstwa domowe na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018 [MWh].....	14
Wykres 5. Struktura paliw wykorzystywanych na cele grzewcze na terenie Gminy Grudziądz	15
Wykres 6. Udział mieszkań wyposażonych w system centralnego ogrzewania na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018.....	15
Wykres 7. Natężenie ruchu na odcinkach dróg przebiegających przez Gminę Grudziądz objętych GPR w 2015 r. [poj./dobę]	22
Wykres 8. Rozkład przestrzenny pola elektrycznego od linii elektroenergetycznych o napięciach 110, 220, 400 kV.....	27
Wykres 9. Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018 [km].....	45
Wykres 10. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018.....	45
Wykres 11. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2018 [km].....	46
Wykres 12. Ilość ścieków odprowadzonych siecią kanalizacyjną z obszaru Gminy Grudziądz w latach 2014-2018 [tys. m ³]	46
Wykres 13. Ilość ścieków oczyszczonych w latach 2014-2018 w oczyszczalni MWiO Sp. z o.o. w Nowej Wsi [tys. m ³].....	48
Wykres 14. Łączny ładunek zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych wprowadzanych do środowiska z oczyszczalni ścieków MWiO Sp. z o.o. w Nowej Wsi [Mg].....	48
Wykres 15. Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych na terenie Gminy Grudziądz w latach 2013-2017.....	49
Wykres 16. Wydobycie wód leczniczych ze złoża „Marusza” w latach 2015-2018 [m ³].....	53
Wykres 17. Kategoria agronomiczna gleb użytków rolnych na terenie Gminy Grudziądz.....	57
Wykres 18. Potrzeby wapnowania gleb użytków rolnych na terenie Gminy Grudziądz.....	59
Wykres 19. Zawartość w makroelementy gleb użytków rolnych na terenie Gminy Grudziądz.....	60
Wykres 20. Powierzchnia Gminy Grudziądz objęta obowiązującymi MPZP w latach 2014-2018 [ha].....	63
Wykres 21. Struktura odebranych odpadów komunalnych z obszaru Gminy Grudziądz w 2018 r.....	66
Wykres 22. Powierzchnia lasów na terenie Gminy Grudziądz w latach 2012-2018 [ha].....	72
Wykres 23. Struktura własnościowa lasów na terenie Gminy Grudziądz (stan na dzień 31.12.2018 r.).....	73
Wykres 24. Struktura gatunków lasotwórczych na terenie Gminy Grudziądz.....	74
Wykres 25. Struktura wiekowa lasów na terenie Gminy Grudziądz.....	74

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Gminy Grudziądz na tle województwa kujawsko-pomorskiego	6
Rysunek 2. Zagospodarowanie przestrzenne Gminy Grudziądz.....	8
Rysunek 3. Obszary przekroczeń stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM 10 w strefie kujawsko – pomorskiej (rok 2018).....	18
Rysunek 4. Obszary przekroczeń stężenia rocznego pyłu zawieszonego PM 2,5 w strefie kujawsko – pomorskiej (rok 2018).....	18
Rysunek 5. Obszary przekroczeń stężenia średniego rocznego benzo(a)pirenu w strefie kujawsko – pomorskiej (rok 2018).....	19
Rysunek 6. Mapa akustyczna dla odcinka autostrady A1 w rejonie miejscowości Sztynwag (emisja hałasu dla wskaźnika LDWN).....	23
Rysunek 7. Mapa akustyczna dla odcinka autostrady A1 w rejonie miejscowości Sztynwag (przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu dla wskaźnika LDWN).....	24
Rysunek 8. Zasięg JCWP na terenie Gminy Grudziądz	31
Rysunek 9. Zasięg poszczególnych JCWPd na terenie Gminy Grudziądz.....	32
Rysunek 10. Zasięg terytorialny GZWP nr 129 Dolina rzeki Dolna Osa	33
Rysunek 11. Obszary zagrożone podtopieniami oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczone na terenie Gminy Grudziądz.....	36
Rysunek 12. Lokalizacja oczyszczalni ścieków MWiO Sp. z o.o. na terenie Gminy Grudziądz.....	47

<i>Rysunek 13. Lokalizacja złóż kopalin na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>52</i>
<i>Rysunek 14. Lokalizacja na terenie Gminy Grudziądz obszarów prognostycznych i perspektywicznych występowania złóż kopalin.....</i>	<i>53</i>
<i>Rysunek 15. Lokalizacja geostanowisk na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>55</i>
<i>Rysunek 16. Rozkład przestrzennych poszczególnych typów gleb w rejonie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>56</i>
<i>Rysunek 17. Lokalizacja osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi na obszarze Gminy Grudziądz (południowa część gminy).....</i>	<i>62</i>
<i>Rysunek 18. Lokalizacja osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi na obszarze Gminy Grudziądz (północna część gminy).....</i>	<i>62</i>
<i>Rysunek 19. Lokalizacja Zakładu Gospodarki Odpadami w Zakurzewie.....</i>	<i>69</i>
<i>Rysunek 20. Przebieg korytarzy ekologicznych na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>76</i>
<i>Rysunek 21. Lokalizacja obszaru Natura 2000 Cytadela Grudziądz na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>78</i>
<i>Rysunek 22. Lokalizacja obszaru Natura 2000 Dolina Osy na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>79</i>
<i>Rysunek 23. Lokalizacja obszaru Natura 2000 Dolna Wisła na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>80</i>
<i>Rysunek 24. Lokalizacja obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>82</i>
<i>Rysunek 25. Lokalizacja Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>85</i>
<i>Rysunek 26. Lokalizacja obszarów chronionego krajobrazu na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>86</i>
<i>Rysunek 27. Lokalizacja stanowiska dokumentacyjnego Białochowo na terenie Gminy Grudziądz.....</i>	<i>87</i>
<i>Rysunek 28. Lokalizacja użytków ekologicznych (północna część gminy).....</i>	<i>88</i>
<i>Rysunek 29. Lokalizacja użytków ekologicznych (południowa część gminy).....</i>	<i>88</i>

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.) organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu Ochrony Środowiska (POŚ) jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. POŚ stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej JST.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.) „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Grudziądz na lata 2020-2023 z perspektywą do 2026 roku” został zaopiniowany pozytywnie przez Zarząd Powiatu Grudziądzkiego (w formie tzw. milczącej zgody).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 z późn. zm.) uzgodnili odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Grudziądz na lata 2020-2023 z perspektywą do 2026 roku”.

W procedurze opracowywania Programu zapewniono udział społeczeństwa poprzez wyłożenie projektu dokumentu do publicznego wglądu na okres 21-dni z możliwością składania uwag i wniosków. W ramach konsultacji społecznych do projektu dokumentu nie wniesiono żadnych uwag oraz wniosków.

W związku z powyższym przyjęcie przedmiotowej uchwały uznaje się za zasadne.

Przewodnicząca Rady

Hanna Kołodziej

Sporządziła: Anna Żurek

